

האדישות הורגת את ים המלח

שלחו להדפסה

מפלס ים המלח צונח בהתמדה, הבולענים מאיימים להרוס את התשתיות הפיזיות והסביבתיות, פעילות המפעלים מאיימת להציף את המלונות ואין בחינה רצינית של כל החלופות להזרמת מים לאגן. אבל הבעיה העיקרית של ים המלח היא העובדה שהוא יתום, ושאינו גוף אחד שמרכז את הטיפול באופן מסודר. ח"כ אסתר רנה טרטמן הקימה שדולה בכנסת ומתחייבת למצוא פיתרון מורן ראדה

קריאה לעזרה



חובתנו לתקן את הנזק לטבע. טרטמן צילום: דודי עקנין

לחצו כאן להגדיל הטקסט

בחודש האחרון בלבד ירד מפלס ים המלח ב-15 סנטימטרים. המומחים מתריעים כי מדובר במגמה נמשכת שיש להקדיש לה תשומת לב דחופה ורצינית, ושהתעלמות אינה באה בחשבון. בינתיים, לדברי אחדים מהמומחים, בחלקו הדרומי של ים המלח קיים חשש אמיתי שתוך כשנתיים יוצפו בתי המלון השוכנים לאורך החוף, כתוצאה מהמשך הפעילות של המפעלים הסמוכים. וישנה גם בעיית הבולענים - אותם בורות שנפערים ללא הודעה מוקדמת כתוצאה מירידת המפלס - והבעיה העקרונית של ההזנחה והאבדן של משאב טבע מהנדירים בעולם.

כל המומחים מזהירים שים המוות גוסס והולך לנגד עינינו ממש, אך בזירה מעורבים שחקנים רבים וחזקים, בעלי אינטרסים כלכליים ופוליטיים, שמקשים על מציאת פיתרון הולם ויישומו. ח"כ אסתר רנה טרטמן (ישראל ביתנו) טוענת שקריאת העזרה של ים המלח צריכה לגבור על כל האינטרסים של כל הגורמים, ולכן התגייסה בעצמה להוביל שדולה חדשה בכנסת, שתרכז את כל הפעילות, תבחן את הבעיות ואת הפתרונות להצלת חייו של ים המוות.

אי העשייה היא החלופה הגרועה ביותר

דו"ח שפירסם בימים אלה מוסד שמואל נאמן למחקר מתקדם במדע וטכנולוגיה, בחן לעומק את סוגיית ירידת מפלס ים המלח ואת החלופות לחידוש הזרמת המים שתסייע בהעלאת המפלס. מחברי הדו"ח מזהירים כי ברירת המחדל של אי עשייה היא החלופה הפחות כלכלית והיקרה מכולן. "המשך אי העשייה הינה החלופה הגרועה ביותר מהבחינות הסביבתית והכלכלית", כתבו המחברים. לדבריהם, הנזקים הסביבתיים, הנזקים לתירות ולכבישים מוערכים ב-90 מיליון דולר לשנה. "לכן יש לחתור למימוש פרויקט הזרמת מים לים המלח כיעד ראשי".

עוד בנושא:

- [ים המלח לאן?](#)
- [איך מצילים את המפלס?](#)
- [חשש: מלונות ים המלח יוצפו בתוך שנתיים](#)

אלי רז, גיאולוג ויועץ סביבתי מ"מרכז מדע ים המלח והערבה", אומר כי למעלה מ-90 אחוז מירידת המפלס של ים המלח היא באשמת בני האדם. "מים שאמורים להגיע לים המלח ברובם לא מגיעים היום, ואלה ששם נלקחים הרבה פעמים לתעשייה. זה נעשה על ידי הצד הישראלי וגם על ידי הצד הירדני". רז אומר כי המים לא מגיעים לים המלח משום שמטים אותם כך שיגיעו למקומות אחרים, כמו הכנרת והמוביל הארצי.

"ירידת המפלס יוצרת בעיות סביבתיות קשות", אומר רז. "התכונות של ים המלח השתנו, והדבר משפיע גם על כל הסביבה ולא רק על הים עצמו. בגלל שהמפלס יורד, משתנה משטר הזרימות גם על פני הקרקע וגם מתחת לפני הקרקע. התופעה הכי בולטת היא הבולענים, שגם מהווה בעיות ממשיות באזור". לדברי רז, במחקר שהיה שותף לו הוכח קשר בין התופעה לבין ירידת המפלס.



הולך ונעלם. זריחה בים המלח (צילום: אמיר פלג)

זק נוסף שנגרם הוא פגיעה בתשתיות הסביבתיות. "בעקבות הירידה של המפלס, השיפועים בקרקע יותר חריפים, לכן הנחלים שזורמים על פני הקרקע מתחתרים לעומק יותר גדול, וכך הם פוגעים בתשתיות", אומר רז.

ירידת המפלס היא בעלת השלכות והשפעות כלל עולמיות. "עלול להיות אובדן של ערכי טבע, כמו מינים מסוימים של יצורים שיש אך ורק במעיינות ים המלח. אלה יכולים להעלים אם ירידת המפלס תגרום להתייבשות של אותם המעיינות", מסביר רז. גם נדידת הציפוריים עלולה להיפגע: "המעיינות של צפון ים המלח הן נקודת חנייה ותדלוק מאוד חשובות במסלול החשוב ביותר בעולם של נדידת הציפורים. אם המעיינות יתייבשו, זה עלול להביא לפגיעה בתופעה כללה עולמית".

בעבר הלא רחוק היה ים המלח אגן מים אחד, בעל צורה ייחודית על לשון יבשה באמצעו. הבעיות אותן תיאר רז גרמו בחלוף השנים לשינוי בצורת הים, שכיום מורכב משני אגנים נפרדים. גם באגן הדרומי של הים לא חסרות בעיות. במשרד התיירות מתריעים שבתוך שנתיים עלולים כל המלונות להיות מוצפים.

"באזור הזה קיימת בריכות אידי של המפעלים", מסביר רז. "הברכה הגדולה, שלחופה נמצאים בתי המלון, נועדה לשקע מלח בישול, כדי שהוא לא ישקע בבריכות שבהם רוצים את המינרלים. בעקבות זאת, הברכה נסתמת והנפח שלה קטן והולך. כדי לשמור על הנפח של הברכה, המפעלים מעלים את הסוללות ואת מפלס המים משום שגריפת המלח והוצאתו אינה כלכלית. העלאת מפלס המים בבריכה מאיים על בתי המלון ובכל שנה גדל הסיכוי שהם יוצפו".

הבעיה העיקרית: הים יתום

גופים וארגונים שונים מעלים חלופות להצלת ים המלח, כשהמוכרת מכולם היא "תעלת הימים", אותה קידם שמעון פרס עוד בטרם התמנה לנשיא המדינה. היוזמה שואפת לחבר את ים המלח עם הים האדום בתעלה, שתכלול בפרויקט הבינלאומי "מסדרון השלום", לו תורמים האיחוד האירופי וממשלת יפן.

פתרונות נוספים שמוצעים הם הזרמת מים מותפלים מהים התיכון לנהר הירדן ולים המלח, או הזרמת מים מלוחים מהים התיכון להתפלה באזור עמק בית שאן, ומשם לנהר הירדן ולים המלח. לכל אחת מההצעות יתרונות וחסרונות, והדרך להגיע לפתרון אחד מוסכם נראית רחוקה.

ואולי זוהי הבעיה העיקרית התורמת למותו האיטי של ים המלח: העדר גוף אחד המרכז את הטיפול בנושא באופן מסודר, ופועל למציאת פיתרון מוסכם. כאן נכנסת לתמונה ח"כ טרטמן והשדולה שהקימה בכנסת בחודש שעבר, בה חברים 24 ח"כים מכל גווי הקשת הפוליטית.

טרטמן מתגייסת: "זה לא רק טרנד"

"כשהחלטתי להקים את השדולה ידעתי שזה כר נרחב לפעולה - אך לא ידעתי עד כמה הכר נרחב", אומרת טרטמן. "הסוגיה של ים המלח נוגעת בתחומים רבים כמו אקולוגיה, גיאולוגיה, כלכלה, בריאות, תיירות, תעשייה והתיישבות". לדבריה, דווקא העובדה שהיא באה "כלוח נקי, בלי דעות קדומות ולא באה מטעם", תעזור לה במציאת הפתרונות. "אנחנו רוצים לשמוע את כל הצדדים, למקד את המטרות ולבחון את כל החלופות, על החסרונות והיתרונות שלהן".

לדעתה, דווקא חברי הכנסת הם האנשים המתאימים ביותר לטפל בסוגיה: "צריך גוף נטול גישה אישית כמו פרלמנטרים שייבחן את זה. לנו יש מחויבות ציבורית, כלכלית, אקולוגית, ומחויבות לעם ולארץ".

טרטמן אינה חוששת שילעגו לה ויאשימו אותה

בהצטרפות לטרנד הירוק: "גם אם יגידו שזה הכל טרנד – שיגידו. העיקר שימעיטו את השימוש במזגן בבית ושישתמשו בנייר משני הצדדים. העיקר שנעשה למען כדור הארץ. חובתנו כבני אדם לתקן את הנזקים שעשינו לטבע. החובה שלנו היא לא לחשוב רק על ההווה, אלא גם על העתיד, לעשות כמה שיותר היום כדי להשביח את המחר. אנחנו נשמע את כל הנוגעים בדבר ובסופו של דבר נגבש דרך שתהיה הכי טובה מבין החלופות. אני לא חיה באשליה שנמצא את 'פתרון מיליון הדולר'. אני שואפת להביא לפתרון שיהיה טוב".

[חזרה](#)